

Dk. Donald Fowler, Asili za Agano la Kale, Mhadhara wa 1, Utangulizi na Jiografia ya Mapema ya Mesopotamia.

© 2024 Donal Fowler na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya Asili za Agano la Kale. Hiki ni kipindi cha 1, Utangulizi na Jiografia ya Mapema ya Mesopotamia.

Habari za asubuhi. Jina langu ni Donald Fowler. Ninafundisha katika Chuo Kikuu cha Liberty huko Lynchburg, Virginia, na tunafanya kozi ya Asili za Agano la Kale. Miaka mingi iliyopita, nilipokuwa mwanafunzi mdogo wa seminari, niliingia katika darasa la Grace Theological Seminary lililofundishwa na mtu ambaye angetokea kuwa profesa wangu na rafiki yangu na mfanyakazi mwenzangu, Dr. Herb Bess.

Nilichukua kozi hii, sikuwa na wazo hafifu zaidi kuhusu kozi hii, lakini karibu mara moja nilitekwa na nyenzo. Ilikuwa mpya na yenye kuelimisha sana nilivutiwa tangu mwanzo. Kwa hiyo, nakumbuka majibu yangu kwa kozi mwishoni ilikuwa kwamba ilikuwa ya ajabu kabisa.

Hiyo ilikuwa nini? Naam, nilikuwa nikicheka kwa sababu ilikuwa ya ajabu, lakini sikuelewa mengi ya kile kilichokuwa kikiendelea kwa sababu hapakuwa na maelezo ya darasa na hakukuwa na shirika la kweli. Na kwa hivyo, ninachokumbuka ni kila kitu ambacho kilisemwa kilikuwa cha kuvutia tu, lakini hakikuwa na mpangilio. Naam, miaka michache baada ya hapo, nilialikwa kujiunga na kitivo.

Ni jambo la kuchekesha sana kwa mtu kama mimi, lakini jambo la kwanza kabisa ninaloweza kukumbuka kuhusu nafasi yangu kwenye kitivo ni wakati rafiki yangu mpendwa na mfanyakazi mwenzangu aliniambia, unaweza kuweka pamoja noti za darasa kwa darasa hili? Kwa sababu alijua ilihitaji kupangwa. Kwa hivyo, tunafuata shirika hilo katika maelezo ya darasa langu, ambayo yanaitwa Asili ya Agano la Kale. Ni dhana ambayo ipo kwa msingi wa ukweli kwamba huwezi kuelewa vizuri ujumbe wa Biblia isipokuwa unaelewa mazingira ambayo iliandikwa.

Kwa njia fulani, tuna mtazamo huu kuhusu Biblia ambao mtoto yeyote anaweza kusoma na kuelewa. Naam, kuna, bila shaka, hali ambayo hiyo ni kweli, lakini kuna maana nyingine kali ambayo si kweli kwa sababu ukweli wa mambo ni kwamba kuna mengi yanayoendelea katika Biblia ambayo hayawezi kueleweka isipokuwa tuingie kwa ufanisi katika ulimwengu wao. Kwa hivyo hiyo inaniongoza kutafuta sitiari au mlinganisho ambao ningeweza kutumia kukujulisha yaliyomo katika darasa hili.

Ikiwa ningechukua Katiba ya Marekani, tujifanye kwa ajili ya mfano kwamba sikujua lolote kuhusu historia ya dunia; kihalisi, nilichofanya ni kupata hati ya kale inayoitwa

Katiba ya Marekani. Ningeweza kusoma hilo. Nadhani ningeweza kuelewa asilimia kubwa zaidi yake, lakini kwa hakika sikuweza kuelewa vyema isipokuwa nilielewa kwa nini hati hiyo ilikuwa pale.

Ningehitaji kujua mambo kama vile Wamarekani wa kwanza waliokuja hapa kutoka Ulaya. Ningehitaji kujua historia ya Ulaya ili nielewe kuwa historia ya Ulaya ndiyo iliyotoa waraka tunaouita Katiba ya Marekani kwa sababu matukio ya kisiasa na kidini yalikuwa nyuma ya uundwaji huo. Niliweza kuelewa mambo mbalimbali yaliyokuwa kwenye Katiba vizuri zaidi.

Kwa hivyo, hoja yangu ni kwamba ikiwa sielewi muktadha wa hati, nina kikomo katika uelewa wangu wa hati. Kwa hivyo ndivyo kozi hii inajaribu kufikia. Inajaribu kuwasaidia watu kuelewa muktadha wa maandiko, hasa Agano la Kale, kwa kuwa tunaweza kusema baadhi ya mambo kuhusu Agano Jipya, lakini si sana.

Kwa hivyo, tunaanza darasa hili kwa kuzungumza juu ya Asili za Agano la Kale. Inasisimua unapoanza kuangaza nuru za historia kwenye maandishi ya Agano la Kale, jinsi inavyobadilisha ujumbe, jinsi inavyoleta mambo kwenye umakini, na jinsi inavyofanya yaliyomo au jinsi inavyofanya maana kuwa wazi zaidi, mara nyingi zaidi ya kulisimua. Kwa hiyo, lengo letu ni kufanya hivyo.

Kwa hivyo, tunapojiandaa kuanza, wacha nifanye uchunguzi kadhaa. Asili ya neno ni utelezi kidogo. Kozi hiyo si kozi katika historia ya kale ya Mashariki ya Karibu.

Tutakachofanya ni kutoa muhtasari wa historia ya kale ya Mashariki ya Karibu ili uweze kuona mtiririko wa historia ambamo tunaingiza sura za Agano la Kale. Israeli ilikuwa nchi ndogo, maili mia kutoka kaskazini hadi kusini, iliyozungukwa na majirani wenye nguvu sana. Kwa hivyo kama vile haungeenda Amerika, Amerika ya Kusini, Amerika ya Kati, au Amerika Kaskazini, na kujaribu kuandika historia ya Amerika kutoka kwa mtazamo wa Nicaragua au Honduras, vivyo hivyo hungetaka kujaribu kukaribia historia ya kipindi hiki kutoka kwa mtazamo wa Israeli, kwa sababu Israeli ilikuwa mchezaji mdogo sana, isipokuwa nadra ya kipindi cha Daudi na Sulemani.

Kwa hiyo, tunahitaji kuelewa mtiririko wa historia ya kale ya Mashariki ya Karibu ili tuweze kuingiza sehemu mbalimbali za kihistoria zinazounda Agano la Kale. Kwa hivyo, sio kozi ya kale ya historia ya Mashariki ya Karibu. Katika miaka yangu ya mwanzo ya kufundisha, nilifundisha katika chuo ambapo nilifundisha darasa lililoitwa Historia ya Mashariki ya Karibu ya Kale.

Hapo tulifanya historia ya Mashariki ya Karibu ya kale, sio asili ya Agano la Kale. Asili za Agano la Kale ni aina ya kozi ya kipekee. Imekuwa ikihusishwa nami katika huduma yangu kwa miaka 40 sasa kwa sababu ninaifundisha kwa njia ambayo labda ni ya pekee kwa matumizi yangu ya nyenzo.

Sina nia ya kujaribu kuonyesha kila mandharinyuma iwezekanavyo. Ninachotaka kufanya ni kuwaonyesha wanafunzi wangu jinsi nyenzo muhimu za usuli zinaweza kubadilisha uelewa wa maandishi kwa njia za kushangaza sana. Hatuwezi kukuonyesha asili zote kutoka kwa ulimwengu wa kale tunapokaribia maandishi ya Biblia.

Haiwezekani tu. Tutakachofanya ni kushiriki kwa kuchagua na usuli muhimu, ambao nadhani utaona ukibadilisha uelewa wetu wa maandishi ya Agano la Kale. Kwa hivyo, tuko katika enzi ya dhahabu sasa hivi kwa masomo ya usuli.

Niko katika mwaka wangu wa 40 wa kufundisha sasa, anza tayari kuianza. Na nilipoanza, naweza kukuambia karibu hakuna chochote katika uwanja huu wote wa asili. Sasa tuna ufafanuzi mzima juu ya Agano la Kale kwa kuzingatia asili iliyochapishwa na Zondervan Press.

Kwa kweli tunayo Biblia ya kujifunzia ambayo sasa imechapishwa na Zondervan Press inayoitwa Backgrounds Study Bible. Pia tuna Asili kwa Agano Jipya, iliyochapishwa na Zondervan na kuhaririwa na Craig Keener. Tuna seti nyingine nyingi za maoni au juzuu ambazo hutukumbusha jinsi uelewa wetu wa maandishi ya Biblia unavyobadilika tunapojua asili zetu.

Ni zama za dhahabu. Walakini, inaonekana kama tumekusudiwa kuteseka na hatima hii ya kutatanisha. Maelezo zaidi tunayo, maswali zaidi yanazalishwa, sio angalau ambayo ni kujibu swali, ni nini hufanya usuli kuwa usuli? Hakuna jibu kwa swali hilo ambalo kila mtu atakubaliana nalo.

Asili ya mtu mmoja ni hadithi ya mtu mwingine. Kwa hivyo, hatutapata asili zote tunazoweza, lakini tunachoenda kufanya ni kuchagua tu vitu vingi muhimu tunavyoweza kuingia darasani ili kuangazia suala hili la asili. Acha niseme jambo lingine kulihusu.

Nina umri wa kutosha kukumbuka msemu fulani, lakini sijui kama ilikuwa ni muda mrefu kabla sijaumbwa. Inakwenda hivi: Mkia haumtikisi mbwa. Kwa maneno mengine, mbwa ni critter, si mkia.

Nafikiri ndivyo ilivyo na Biblia. Biblia, ukiruhusu sitiari, ndiyo mhakiki. Ni mbwa.

Ni mnyama. Asili ni mkia. Ni rahisi sana kupotosha mambo, na asili inaweza kuchukua maisha yao wenyewe.

Na kusema ukweli, hii hutokea zaidi ya ninavyotamani. Tunataka kuepuka hilo. Ni rahisi kufanya usuli kuwa somo badala ya maandishi ya kibiblia.

Kwa hivyo, tunataka kuepuka hilo ikiwa tunaweza na kuelekeza mawazo yetu kwenye usuli ambao badala yake husaidia kupaka rangi maandishi. Ni ngumu kufanya, niamini. Kuna kutokubaliana sana juu ya suala hili la jinsi ya kutumia asili.

Kwa hivyo, ni moja tu ya mabishano ambayo yanatusumbua leo. Je, unatumiaje asili? Asili ni nini? Kwa watu wengine, malezi ni kama maskini. Wako kila mahali.

Kwa hivyo, tunataka kuepuka tatizo la kile Samuel Sandmel aliandika kuhusu huko nyuma katika Jarida la Fasihi ya Kibiblia, labda miaka 60 iliyopita. Aliandika makala kuhusu paralelomania . Kulikuwa na kipindi cha nyuma katika miaka ya 1920 ambapo wasomi wa Marekani walianza kutafuta kufanana kati ya ulimwengu wa Biblia na Biblia.

Utafutaji huo ulichukua maisha yake yenyewe, hadi kwamba asili ziliundwa ambazo hazikuwepo kabisa. Tutazungumzia hilo tukifika kwenye nyenzo za Newsy hapa baadaye. Kwa hivyo, moja ya shida tuliyo nayo ni kwamba hakuna rubriki ya kielimu ambayo watu wanaweza kukubaliana nayo tunapoanza kusema hii ni msingi.

Kwa hiyo, hili ni jambo la kibinafsi sana. Ni ufahamu wangu wa nyenzo za Kale za Mashariki ya Karibu zinahusu nini wanapopaka rangi maandishi. Na natumai utafurahiya pamoja nami.

Ikiwa haukubaliani nami kwa kila kitu, itakuwa sawa. Ukweli wa mambo ni kwamba, katika kipindi cha kufundisha kwa miaka 40, nimebadili mawazo yangu mara nyingi sana najihisi kama kinyonga. Kwa hivyo, ikiwa hukubaliani nami, hilo labda litakuwa jambo la sasa na baadaye maoni yako yatabadilika.

Tunapoangalia maandishi ya Biblia, maandishi ya Biblia yanakabiliwa na kile profesa wangu, Dk Best, aliita tatizo la uhamisho wa wima. Sasa grafu hii, ambayo ninaamini unaweza kuona, ni grafu ambayo ina sehemu mbili zake. Moja imesainiwa kama spyglass, bomba.

Na jaribu kujifanya kuwa tunatazama kupitia kioo hicho cha kijasusi kwenye kurasa za Agano la Kale, au ni ulimwengu ambamo Ufunuo ulitolewa. Sasa, hii sio darubini tunayoitazama, lakini bomba. Na shida na maono ya tubular ni unaweza kuona sehemu ndogo sana.

Unaweza kuona mshale umeangazia hii. Unaweza tu kuona sehemu ndogo sana ya Ulimwengu wa Kale. Kwa hiyo, wakati hapa kwenye grafu hii, sehemu ya juu ya bomba inawakilisha kile ambacho watu wa kisasa wanajua kuhusu ulimwengu wa Agano la Kale.

Na kama unavyoona, inapoonyeshwa kwenye duara pana zaidi, hatujui mengi kuhusu ulimwengu wa Agano la Kale. Na kwa sababu hiyo, tunateseka kutokana na kile

profesa wangu, ambaye pengine alipata hii mahali pengine, aliita tatizo la uhamisho wa wima. Ili kuiweka katika lugha ya kienyeji, maono ya handaki.

Hivi ndivyo tunavyofanya kwa Agano la Kale. Na hii ni kweli hasa, nadhani, kwa sisi kutoka Magharibi. Kwa sababu katika nchi za Magharibi, ni kana kwamba tunafikiri kwamba Yerusalemu mpya ni Washington, DC Mambo yote lazima yaeleweke kutoka kwenye prism ya Amerika Kaskazini.

Kweli, tunachojaribu kutaja ni kwamba, kwa kiwango ambacho tunaweka ulimwengu wetu kwenye ulimwengu wa Biblia, tunaunda mwonekano wa tubular unaopotosha sura ya Ulimwengu wa Kale. Kwa hivyo hiyo ni sehemu ya shida. Umagharibi wa kisasa, ambao tunauonyesha kwenye kurasa za Agano la Kale.

Na kama ningeweza kusema jambo ambalo natumaini halitasababisha mtu yeyote kuwa na wasiwasi kupita kiasi tangu tunaanza. Sehemu ya tatizo hili la tubular ni, kwa kuwa sote tunajua ujumbe wa Agano Jipya, ni rahisi sana kuwasilisha hilo kwenye ulimwengu wa buluu ambao tunautazama kwenye grafu. Kwa hiyo jambo ambalo ningependa kueleza ni kama vile Agano Jipya linavyohitaji kueleweka kwanza katika ulimwengu wake, kwa hiyo ujumbe wa Agano la Kale ni sawa.

Ni lazima tuelewe vyema ulimwengu wa Agano la Kale. Sasa, hii ni kama safari ya kukataza tuliyo nayo kwa sababu, marafiki, hatutawahi kufika huko. Hatutawahi kuelewa kama ungeruhusu, ulimwengu wa Agano la Kale.

Ni kubwa mno. Inaendelea kubadilika tunapopata nyenzo mpya. Kwa hiyo, kile nilichofikiri nilijua miaka 40 iliyopita kimebadilishwa sana na yale ambayo nimejifunza katika miaka hii 40 iliyopita, pamoja na kila mtu mwingine.

Ni kikoa cha utambuzi kinachobadilika kila mara. Hatutawahi kufika huko, lakini kijana, ningefurahi ikiwa naweza kukuambukiza kwa shauku ambayo niliambukizwa na profesa wangu. Hata kama hatutafika huko, natumai mutakuwa na wakati mzuri tunaposafiri pamoja.

Unajifunza kila wakati na kuna nyenzo mpya kila wakati. Kwa hiyo, hili ni mojawapo ya matatizo makubwa tunayokabiliana nayo tunapotazama Agano la Kale. Ningeweza kuzungumza juu ya hili halisi kwa masaa.

Bora nijifanye nisonge mbele. Mungu alipozungumza maneno ya Agano la Kale, au kwa hakika, Agano Jipya, aliwaongoza wanadamu kuandika. Hii ni moja ya nadharia zingine ambazo tunapaswa kuzingatia.

Ya kwanza ya nadharia ilikuwa tunahitaji kuelewa ulimwengu wa Agano la Kale. Tasnifu ya pili ni kwamba tunapaswa kuelewa kwamba Mungu alitumia watu halisi

katika ulimwengu wa kweli wenye ujuzi wa kweli kuandika vitabu hivi ambavyo vimepuliziwa na Mungu. Kwa hivyo, ninaita hii kazi ya maongozi ya Mungu.

Kama unavyoona, mstari wa ufunuo unatoka kwa Mungu, ambaye, bila shaka, yeye ni kwa njia fulani muhimu, mwandishi wa kila neno. Na bado, alitumia kimuujiza wanadamu wa kawaida katika njia zisizo za kawaida ili watu wa kawaida wenye dhambi wawezeshwe kuandika maneno ambayo hayakuwa na makosa ya kimungu. Kwa hivyo, mstari huu wa ufunuo unapitia kwa watu halisi, wanadamu, wanaume, labda baadhi ya wanawake, hatujui kwa hakika.

Lakini maana yake ni kama kidokezo kwamba kila mwandishi katika Biblia ni mtu anayewakilishwa na utamaduni wa wakati wa mtu huyo na elimu ya mtu huyo. Wacha tuonyeshe kwa mfano tunaajua. Kuna mabishano mengi kuhusu ni nani aliyeandika Waraka kwa Waebrania.

Hakuna mabishano mengi kuhusu ni nani aliyeandika nyaraka za Johannine. Yeyote aliyeandika waraka kwa Waebrania alikuwa na elimu bora kuliko yeyote aliyeandika Yohana. Vema, tunafikiri tunajua ni nani aliyeandika nyaraka za Yohana. Hoja ni kwamba Kiyunani katika waraka kwa Waebrania ni Kigiriki cha fahari, kilichosoma sana, ambapo nyaraka za Yohana zilisoma kwa urahisi sana.

Kwa hivyo, ni muhimu kwetu kutambua kwamba kama vile tunavyohitaji kuajua ulimwengu wa Agano la Kale, kwa kiwango tunachoweza kuirejesha, tunahitaji kujua utamaduni, dhana, elimu, maarifa, maarifa ya kidini, historia ya ulimwengu wa mwandishi huyo wa kale. Kwa kiwango ambacho tunaweza kumnadi mwandishi wa kale, basi tunaweza pia kusaidia kupaka rangi nyeusi na nyeupe ya maandishi ya Biblia ambayo hayana mizizi katika ulimwengu wa kale. Matokeo ya mwisho, ninaamini utakubali, ni kitabu kilichovuviwa.

Lakini kitabu kilichopuliziwa ni kazi yenye kutia moyo ambayo huanza katika ulimwengu halisi. Ulimwengu wa kweli, ulimwengu wa Mashariki ya Karibu ya kale, watu halisi, watu halisi walioandika vitabu vya Biblia, yote hayo yanamaanisha kwamba tunahitaji kujua asili. Sasa, nisamehe ikiwa ninakunywa kahawa kwa gharama yako; ni saa nane asubuhi, na kwa hiyo hapa, nitakuwa nikimalizia kikombe hiki cha kahawa; labda itanisaidia kufikiria kwa uwazi zaidi.

Kwa hivyo, hapa ndipo tunapoanza na mawazo yetu juu ya kile kichwa cha kozi yetu kinaonyesha. Mbinu yangu ingekataliwa kwa kiasi kikubwa na wengine kwa sababu niko hapa kukuonyesha jinsi ulimwengu wa Agano la Kale unavyoweza kupaka rangi ujumbe wa Agano la Kale. Hatutautazama ulimwengu huo kwa njia fulani iliyoshikamana kabisa, na tunatambua hilo kwa kiwango fulani. Nitakupendekeza kile ninachofikiri ni asili, na kisha unaweza kuendeleza masomo yako mwenyewe ili kubaini kama asili hizo ni halali au la.

Mojawapo ya njia ambazo tunaweza kuanza ni kujikumbusha kuwa tunachofanya ni kuangalia kozi ambayo kimsingi ni kozi ya historia, na nitakupa nadhani tu. Nitasema nusu ya nyenzo ni ya kihistoria, nusu ya nyenzo ni ya kitheolojia. Lakini mara unapotumia neno historia katika ulimwengu wa leo, ambalo lina mizigo mingi, nusu ya watazamaji wangu huko nje wangepurahi baada ya kutumia neno historia.

Ninajua hiyo ni kweli kwa sababu nusu ya wanafunzi wangu hung'aa kwa dakika ninapotumia neno historia. Niliona nukuu hii ya mwandishi, Sebastian Hafner, katika Maana ya Hitler. Aliandika hivi kuhusu Hitler na zama zake.

Historia, na hilo ni kosa la pili katika kauli hizo za kidikteta, haijumuishi mapigano tu. Mataifa na tabaka zote mbili zimeishi kwa muda mrefu zaidi kwa amani wao kwa wao kuliko vitani, na njia ambazo kwazo kupata amani hii ni angalau za kuvutia na zinazostahili utafiti wa kihistoria kama vile sababu ambazo, mara kwa mara, huwaongoza katika mapigano ya vita. Kweli, maoni ya Hafner yanatukumbusha nini, kama vile huwezi kusoma Vita vya Kidunia vya pili bila msingi wake, kwa maneno mengine, Adolf Hitler alikujaje kuwa mtu alivyokuwa? Bado tunatatizika kuelewa kwa hakika kwa nini aliwachukia sana Wayahudi. Nimesoma wasifu tatu sasa wa Joseph Stalin.

Wao ni mwanga sana katika kueleza kwa nini Stalin aliua makumi ya mamilioni ya watu. Unahitaji kuchukulia historia kuwa kubwa zaidi kuliko kuzungumza tu juu ya vita muhimu, au mbaya zaidi, katika kiwango cha shule ya upili ambapo historia inaweza mara nyingi kufundishwa kwa uangalifu kutoka kwa mtazamo wa tarehe na tarehe ambazo zinapaswa kukaririwa na majina, na yote huchanganyika pamoja. Kwa hivyo, katika hali ya hewa ya kupinga historia, ambayo ni, ninaogopa, kizazi cha sasa cha udhanaishi, tunaonekana kwangu kuwa katika utamaduni ambao unajishughulisha na kitovu chake.

Tunakisia kwamba kile Mungu alichofanya zamani ni muhimu sana kama kile ambacho Mungu anafanya kwa sasa. Kwa hivyo, wakati uliopita kwa hakika ni somo la kile ambacho Mungu anafanya kwa sasa. Kwa hivyo, katika hali ya hewa ya kupinga historia, ni thamani gani basi utafiti wa historia? Kweli, ninafurahiya kusoma historia, kwa hivyo historia yoyote na yote inanivutia.

Lakini tunaposoma Biblia, historia si rekodi ya vita na matukio tu. Ni rekodi ya kuingilia kati kwa Mungu katika simulizi la mwanadamu. Hilo naamini ni takatifu, kwa sababu sio tu kwamba Mungu aliingilia kati katika masimulizi ya mwanadamu, bali alisogeza masimulizi ya mwanadamu kuelekea lengo.

Na ninaamini kwamba Mungu anaingilia kati masimulizi ya wanadamu leo pia, na wewe na mimi, ikiwa sisi ni Wakristo waliozaliwa mara ya pili, ni sehemu ya harakati za matukio ya kibinadamu kuelekea kilele ambacho Mungu ameweka kwa wanadamu. Kwa hiyo, basi, thamani ya historia ni nini? Naam, ni thamani ya nafasi

yetu katika simulizi kuu. Ninaamini kabisa, ukiruhusu, ninaamini kwa shauku kwamba hadithi ya Agano la Kale ni hadithi yetu, kama vile hadithi ya Marekani ni hadithi yetu.

Kama vile hadithi ya historia ya Virginia ni hadithi yangu kama mzaliwa wa Virginia sasa, yote hayo yana ubora wake wa kibinafsi, na historia ni na inapaswa kuwa ya kibinafsi sana. Lakini lazima izingatiwe katika ukweli kwamba Mungu anaingilia kati, na ni hamu yake kufanya kazi katika masimulizi ya kibinadamu. Kwa hivyo, kozi yetu kimsingi ni historia, lakini kuna mambo mengine muhimu, na nitazungumza asubuhi hii kuhusu sababu ya jiografia.

Kuna mchezo ambao ulikuwa maarufu. Sidhani kama imechezwa tena, lakini iliitwa Trivial Pursuit. Je, umesikia kuhusu mchezo huo, Trivial Pursuit? Ninapenda sana mchezo, kwa sababu napenda kile ambacho watu wengine wanafikiri ni mambo madogo.

Nimeamini, ikiwa utaniruhusu kwa kiasi fulani, kwamba Ufuatiliaji wa Kidogo, unaochezwa na kizazi cha kisasa, ni mchezo ambao hautaisha kwa sababu hakuna mtu atakayepata maswali ya jiografia. Tunaonekana kuwa utamaduni ambao haupendezwi kabisa na jiografia na utamaduni na uchumi, na bado nukuu ya Hafner niliyotaja hapo juu inatuelekeza kwenye ulazima usioepukika wa kujua jinsi jiografia inavyochukua nafasi muhimu sana katika jinsi hadithi ya Biblia inavyowasilishwa. Ikiwa hatujui jiografia ya ulimwengu wa Biblia, itapunguza uwezo wetu wa kuelewa Biblia.

Muhimu vile vile ni kujaribu kujifunza mengi kuhusu utamaduni tuwezavyo tunapofanya darasa hili pamoja. Unajua, wakati msomaji wa kisasa anapoanza kusoma Sheria ya Musa, anaweza kufadhaika kwa urahisi, kwa sababu kuna kila aina ya sheria kuhusu utumwa, kwa mfano. Kuna kila aina ya sheria kuhusu kujamiiana ambazo zinaonekana kuwa za ajabu.

Na kwa hivyo, tunatoa hitimisho, nadhani kabla ya wakati, kuhusu tunapenda sheria hizo au hatupendi sheria hizo. Lakini marafiki, mnapaswa kuelewa utamaduni wa ulimwengu ambao Mungu alitoa ufunuo wake ili kujua jinsi ya kufikiria njia yako kwa ushirikiano kupitia sheria hizo. Tunatakiwa kujua jiografia, tujue utamaduni, tujue dini.

Sio tu dini ya Biblia, lakini dini ya majirani zake. Unaona, shida ni wakati unasoma manabii, wanafikiria kuwa unajua juu ya mila za ushindani wa kidini. Wanadhani unajua theolojia ya Baali.

Wanafikiri unaelewa mawazo ya kidini ya Kanaani. Wanaposhambulia mifumo hii shindani, wanadhani kuwa tunajua. Naam, tuna uwezo sasa wa kulizungumzia kwa

upatano, lakini bado tunaishi katika ulimwengu ambapo kuna ujuzi mdogo sana kuhusu imani za kidini za majirani wa Waisraeli.

Kisha, bila shaka, kuna mojawapo ya nipendayo , lakini maeneo ambayo nadhani sina ufahamu mdogo kuyahusu, na hilo ndilo eneo la uchumi. Uchumi una nafasi kubwa katika rekodi ya Biblia, lakini tunajua sana, kidogo sana kuihusu. Kama vile tunavyohitaji kujua mambo ya aina hii ili kuelewa ulimwengu tunamoishi, vivyo hivyo tunahitaji kuelewa haya ili kuelewa ujumbe wa Biblia.

Nilikutajia juzuu muhimu ; kwa kweli ni juzuu nyingi lililowekwa na Jack Sassen, msomi mzuri wa Kiyahudi. Ni Ustaarabu wa Mashariki ya Karibu ya Kale. Huenda huu ndio mkusanyiko mkubwa zaidi wa nyenzo kwenye tafiti za kale za Eurasia ninazozijua.

Imechapishwa tena na Hendrickson Press. Kwa wale ambao wanaamua kuwa kama mimi, umetekwa na somo hili, na unataka kuanza kuongeza vitu kwenye maktaba yako, hili litakuwa jambo muhimu kuongeza. Ni kitabu cha kutisha, na ni hazina nzuri ambayo inaelezea kwa kina mengi ya maeneo haya ya somo na mengine mengi kando yao.

Baadhi ya sifa za utangulizi tulizoshughulikia tulipotazama grafu tayari zilikuwa tatizo la uhamishaji wima. Naweza kukuambia, marafiki, kwamba tatizo hili la uhamisho wa wima limeenea sana kwamba utafikiri ninatia chumvi, lakini ninawaambia ukweli. Tatizo la uhamisho wa wima limeenea sana hivi kwamba hadi leo hii, karibu kila wakati ninapofungua Biblia, ninapitia utaratibu.

Ninajizua. Kabla sijasoma neno, najizua, kisha natulia, na kumwambia Bwana wangu, unajua, pengine sielewi kifungu hiki kwa usahihi. Kweli, hiyo ndiyo safari ya unyenyekevu ili kuepusha shida ya uhamishaji kwa sababu nikifikiria najua, labda ninaweka kwenye maandishi maana ambayo inaweza kuwa au isiwepo.

Kwa hiyo uhamishaji wima ni tatizo kubwa sana, na huja kwa sehemu kwa sababu tunasoma Biblia kana kwamba Mungu alituandikia kibinafsi. Inabidi tujue maana yake ilikuwaje kwa watu aliowaandikia. Hiyo itatuwezesha kuelewa ina maana gani kwetu leo kwa usahihi.

Kwa hivyo yote hayo ni nyenzo za utangulizi tu kwa kile ninachotumai utafurahiya kuwa uzoefu wa kuvutia zaidi ambao umewahi kupata. Sasa, hili ni Agano la Kale, bila shaka, hivyo unaweza kushangaa ninapouliza swali, tunaanzia wapi? Tungefikiri tunganza na Mwanzo 1, lakini kiuhalisia, ikiwa tunatazama asili, tunajaribu kuifikia kutoka kwa mtazamo wa ushahidi, na ulimwengu wote wa Mwanzo 1 hadi 11 ni ulimwengu ambao uliangamia. Ni ulimwengu ambao kiuhalisia hauwezi kuzaliana tena.

Kwa hivyo, ingawa tunaweza kusoma Mwanzo 1 na 2 kama maandishi ya kitheolojia, haiwezekani kuisoma kama maandishi ya kihistoria. Sawa, wacha nisimame hapo kabla sijajiingiza kwenye matatizo na wasikilizaji wangu. Nina imani ya kitheolojia kwamba Mwanzo 1 na 2 ni nyenzo za kihistoria.

Kuna mabishano mengi leo kuhusu jinsi ya kuelewa Mwanzo 1 na 2. Nadhani inaelezea jinsi Mungu aliumba mbingu na dunia, lakini sio historia kwa maana kwamba siwezi kuipata kihistoria. Hatujui ni miaka mingapi iliyopita Mwanzo 1 ingekuwa, na hatujui chochote kuhusu ulimwengu huo kwa maana ya kwamba tunajua ikiwa mafuriko ya Mwanzo yalikuwa ya ulimwengu wote, kama ninavyofikiria, basi ulimwengu huo unaharibiwa. Kwa hivyo, kwa kweli hatutaanza, kwa hivyo, na Mwanzo 1 na 2, lakini hiyo ingetuongoza kuuliza swali, vipi kuhusu ulimwengu wa baada ya gharika? Kwa sababu, baada ya yote, ikiwa tulianza na gharika, tungelazimika kuanza na dhana kwamba kila kitu ulimwenguni kiliharibiwa.

Hata topografia ya dunia ingebadilishwa. Kwa mfano, tunajua kutoka Mwanzo 1 hadi 2 kwamba kifungu kinatuambia kwamba kulikuwa na mito minne katika bustani ya Edeni, na tunajua miwili, Tigri na Frati, lakini mengine miwili hatujui. Labda mafuriko yalibadilisha topografia na mito hiyo haipo tena.

Kwa hivyo, ikiwa hatuanzii na gharika, basi tungejiuliza, vipi kuhusu ulimwengu wa baada ya gharika? Kweli, kwa mara nyingine tena, ona, kuna utata mkubwa kuhusu mambo ya kuchumbiana kisanaa, na mimi si mwanasayansi. Kabla ya kuwa Mkristo katika shule ya upili, nilitaka kuwa mwalimu wa biolojia. Nilipokuwa Mkristo, na nilikuwa nimechukua kozi za biolojia za kutosha hivi kwamba nilipokuwa Mkristo, miezi mitatu tu kabla ya kuhitimu, nilienda kwenye chuo cha Biblia, na unaweza kufikiria mshtuko wangu nilipochukua darasa la biolojia, na nilijua biolojia zaidi kuliko mwalimu wangu.

Kweli, ni wazi, baada ya shule ya upili, sikujifunza biolojia sana, kwa hivyo najua sayansi kidogo sana, na kwa hivyo jibu la swali kuhusu tarehe kwa kiasi kikubwa ni swali la kisayansi, na hilo ni jambo ambalo siwezi kujibu. Lakini ninachoweza kukuambia ni kwamba haiwezekani kufikia tarehe ya mafuriko kwa sababu tu, kwa idadi isiyojulikana ya miaka, tamaduni zilizofuata mafuriko zilikuwa za kilimo kabisa. Hakukuwa na miji.

Ikiwa hakukuwa na miji, basi vitu vingi ambavyo tunategemea kuunda upya historia havikuwepo. Ikiwa kulikuwa na maandishi, hatujui kuhusu hilo. Kwa hivyo shida ni kwamba katika karne hizo kufuatia mafuriko, hatuna uwezo wa kutoa aina ya ushahidi wa usanifu ambao unaturuhusu kuandika historia.

Ili historia iandikwe kwa njia inayosaidia kufafanua Biblia, tunahitaji fasihi. Fasihi ndio ufunguo unaofungua historia. Iwapo yote tuliyo nayo ni mabaki, basi hatuna uwezo wa kupata.

Kwa hivyo, katika maoni yangu hapa, nilitaja kwamba hatuwezi kurejesha ukweli wa kihistoria wa mafuriko. Tunaweza tu kuamini ujumbe wa Biblia kwamba ilitokea. Kulikuwa na wakati ambapo Sir Leonard Woolley alifikiri kwamba alipata ushahidi wa mafuriko ya Biblia huko Uru, na Uru ni jiji kubwa katika Mesopotamia ya kusini.

Na kulikuwa na mafuriko makubwa yaliyoikumba Uru, na alipata mabaki ya udongo alipokuwa akichimba mabaki ya Uru yaliyokuwa na kina cha mita tatu. Aliweka tarehe ya mafuriko haya kama mwaka wa 3500 KK, na kisha akaja kutambua hili na akaunti ya mafuriko ya Mwanzo. Kwa maneno mengine, alipata kile alichofikiri ni mafuriko ya ndani.

Naam, sasa tunajua kwamba alikuwa amepata ushahidi wa gharika kuu, lakini hakupata ushahidi wa gharika ya Biblia. Mafuriko hayo, naamini, yangekuwa ya kijiolojia. Na kwa hivyo, kwa kuzingatia hilo, ningehitimisha kwamba wakati kusoma maandishi ya kibiblia juu ya mafuriko ni zoezi muhimu, ikiwa tunataka kuiingiza kwenye ratiba ya kihistoria, tunakosa habari ya kutuwezesha kufanya hivyo.

Kwa hivyo, ikiwa hatutaanza na mafuriko, ninauliza swali, je, vipi kuhusu vipengele vingine kama vile uthibitisho wa usanifu, uwekaji mikakati, na uchumba wa radiocarbon? Kwa mara nyingine tena, naomba nikuelezee kwamba mimi si mwanasayansi. Siwezi kuingiliana na matukio ya radiocarbon-14. Lakini hata kama radiocarbon-14 ingekuwa na umoja kamili wa kielimu katika kuelewa, haingeturuhusu kuunda historia ambayo inaweza kupaka rangi maandishi tunayoyatazama.

Na kile tunachofuata ni ulimwengu wa maandishi kama yanavyoelezea maandishi, na hiyo itakosekana kwa kiasi kikubwa. Kwa hiyo, tunapoingia kwenye hatua hizi za mwanzo za asili, tunatazama ulimwengu ambao ndani yake tunajua bila shaka yoyote, na ni picha ambayo imetolewa na Mwanzo, kwamba kufuatia gharika, wakati Nuhu na familia yake walipotoka kwenye safina, walifanya yale ambayo watu hufanya ulimwenguni pote. Walilima.

Walikuwa na shamba la kula. Na tunajua kwamba ingechukua karne nyingi kwa idadi ya watu kuzaliana hadi watu wangeanza kuwa mijini. Tunajua kutoka kwa nyenzo ambazo hapo awali kulikuwa na vituo vikubwa vya mijini.

Tunajua kulikuwa na vijiji vidogo. Lakini kujua muda wa kipindi cha kijiji kidogo ni suala la mjadala. Kwa hivyo, tarehe zinaanzia 10,000 KK na kuendelea.

Kwa hivyo, tunachoweza kusema ni kwamba kulikuwa na makazi ya mijini katika kipindi cha kabla ya kusoma na kuandika. Na kwa hivyo njia za kusoma kabla ya kuandika zilizuliwa. Tunajua takriban, kwa kutoa tu tarehe mbaya sana, aina za mwanzo za uandishi zingeanza karibu 3,000 KK, labda 3,200 KK.

Na kisha ilichukua karne kuendeleza teknolojia ya kuandika. Sio kusema kwamba Nuhu hangeweza kuandika. Hatujui ni nini Nuhu angeweza kufanya.

Kwa hivyo, hali ni kwamba baada ya 9,000 KK, hali ya hewa huko Mesopotamia ilianza kubadilika. Na kisha hii ilisababisha maendeleo ya mapema ya vijiji katika Hilali yenye Rutuba. Sasa, ninahitaji kukupa picha ya neno Fertile Crescent kwa sababu tunadhania kuwa unajua neno hili.

Kwa hivyo, nitakuonyesha jinsi Mwezi wa Rutuba unavyoonekana. Eneo hili tunalotazama ni ramani ya kile kinachojulikana kwa njia mbalimbali Mashariki ya Kati au Mashariki ya Karibu ya Kale. Ni jambo lile lile, kutegemea tu ni kipindi gani cha wakati tunachotathmini kutoka, Mashariki ya Kati au Mashariki ya Karibu.

Lakini kama unaweza kuona, kuna, ikiwa jicho lako linaweza kuchukua rangi, kuna mwezi wa kijani wa nusu-mwezi unaoendesha kando ya pwani ya Mediterania, huenda kaskazini na kisha unageuka kusini. Na ikiwa unaona, unaweza kuona kwamba katikati, tuna sehemu ambayo ni kahawia. Sasa, hii inatufanyia nini ni kuonyesha kile ambacho watu hurejelea kama Hilali yenye Rutuba.

Ni kijani kwa sababu ina rutuba. Hiyo ni kusema kuna maji ya kutosha kuwawezesha kupanda mazao. Lakini katikati ya nusu-mwezi au Crescent yenye rutuba, kama unavyoweza kuona, ni kahawia, ambayo inakuambia kuwa ni kavu na kwa kweli ni aina adimu tu za maisha zinaweza kuishi huko kwa sababu ni duni sana.

Kwa hiyo eneo hilo la kijani kibichi, Hilali yenye Rutuba, linajumuisha eneo la siku hizi la, kama naweza tu kukutembeza kaskazini hivi, hii ni Sinai. Ikiwa unaweza kuona mshale wangu, eneo hili dogo hapa ni Israeli. Kaskazini mwa Israeli ndio tunaita Lebanon. Kaskazini mwa Lebanon ni Syria.

Leo, moja ya hadithi za kusikitisha zaidi za wanadamu duniani ni hadithi ya Syria. Kisha tunaenda mashariki mwa Syria, na tunakuja Iraki ya kisasa. Iraq inaenea hadi kwenye Ghuba ya Uajemi.

Kwa hivyo, uorodheshaji huo wa mataifa ambayo nimetoa hivi punde ni Fertile Crescent. Eneo la katikati, eneo la Jangwa la Arabia, lina maisha machache sana ya binadamu ndani yake. Kwa hiyo, eneo hili ndilo tunaloliita Fertile Crescent.

Na tunachojua ni kwamba hali ya hewa ilianza kubadilika, ambayo ilisababisha maendeleo ya vijiji vya mkoa huu. Kwa mara nyingine tena, mimi si mtaalamu katika nyenzo hii ya mapema sana, lakini ninaweza kukuambia kwamba tunafikiri kwamba kulikuwa na kukausha polepole nje ya hali ya hewa. Na tunajua kutokana na utafiti wa vifaa kwamba katika eneo hili lote kumekuwa na mwendo wa kasi ya barafu, polepole sana, kumekuwa na kukausha nje ya eneo hili lote.

Eneo lote la Afrika Kaskazini, Mashariki ya Kati, limekuwa likikauka polepole kwa miaka 30. Maelfu ya miaka. Tunajua hili kwa sababu katikati kabisa ya Jangwa la Sahara, tunapata mifano ambapo bado kuna mamba wanaoishi kwenye mashimo ya maji.

Katika Jangwa la Sahara, watu na waakiolojia hupata mabaki ya kiboko na wanyama wengine ambao walikuwa na maji mengi kuweza kuishi. Kwa hiyo, kumekuwa na kukauka kwa ujumla, na nadhani hiyo ndiyo imesababisha, turudi kwenye chati yetu, nadhani hiyo ndiyo imewapeleka kwenye maendeleo haya ya vijiji kwa sababu binadamu walikuwa wanajipanga kwa ukaribu na mito miwili. Sasa, sijui jinsi unavyoweza kuona grafu hii, lakini naweza kukuambia, kwenye ramani hii, kuna mto upande wa magharibi unaoitwa Eufate na mto upande wa mashariki unaoitwa Tigri.

Na tunachojua ni kwamba vijiji hivi vilipoanza kustawi, asili yake vilikua karibu na mito kwa sababu vilikuwa na maji. Kwa hiyo, haya ndiyo mabadiliko yanayoleta maendeleo ya vijiji, na vijiji, bila shaka, vingesababisha hatimaye kukua kwa miji. Kwa hiyo, kipindi hiki cha kijiji kilidumu kwa maelfu ya miaka, ambayo, bila shaka, ina maana.

Ilichukua milenia kukuza teknolojia ya kukuza vituo vya kweli vya mijini. Kwa hiyo, kipindi hiki cha kijiji ni muda mrefu kabla ya kila kitu kabla ya Mwanzo 12. Wakati Ibrahim anapoonekana mwishoni mwa sura ya 11 ya Mwanzo na mwanzo wa sura ya 12, tunajua kwamba hiyo ni kuhusu, ikiwa fomula ya awali ya kuwasili kwa tarehe kwake ni sahihi, hiyo ilikuwa karibu 2100 BC.

Naam, kama unavyoweza kuona, ikiwa tarehe ni sahihi ambazo zimetolewa na radiocarbon 14 kwa vijiji hivi, hizi huanza takriban 9000 KK na kisha kuendelea hadi labda 5000, 4000 KK wakati miji inaanza kuendelea. Miongoni mwa ya kwanza ya haya imekuwa Jarmu katika vilima vya Zagros. Kwa hivyo, tarehe za radiocarbon kwamba mapema 6750.

Yote hayo ni kabla ya pale tunapotaka kuelekeza mawazo yetu darasani. Kwa hivyo, nikiweza, nitaelekeza mawazo yako kwenye jambo moja dogo la kutatanisha. Ikiwa tungeenda katika nchi ya Israeli, tuna jiji chini katika Bonde la Yordani, au kama inavyojulikana zaidi Ufa wa Yordani, unaoitwa Yeriko.

Radiocarbon 14 ina tarehe ya jiji hilo saa 7000. Ilionekana kuwa na ukuta wa kwanza, ambao ulikuwa na urefu wa futi 12 na unene wa futi 5. Pia ilikuwa na mnara wa mnara wa pande zote ambao ulikuwa na urefu wa futi 27 hivi.

Kwa hivyo, kama unavyoweza kuona ikiwa radiocarbon 14 ni sahihi, basi inatuongoza kutambua kwamba vijiji vya kwanza vilianza Mesopotamia karibu wakati huo huo Yeriko ilianza katika kile tunachokiita Israeli. Kwa hiyo, kwa maneno mengine, kufikia

mwaka wa 7000 na 6000 kabla ya kuzaliwa kwa Kristo, wanadamu walikuwa wamefaulu kwa wakati mmoja kuenea juu ya kile ambacho tungekiita Mwezi wa Rutuba. Kwa hivyo, utagundua, hata hivyo, kwamba angalau miji hii ya mapema ingekuwa miji kando ya mito.

Yeriko iko kando ya mto. Kwa hivyo, hii ilikuwa sababu muhimu kwa nini miji hii inakua. Kwa hivyo, pamoja na hayo, nadhani ninachotaka kufanya ni kuendelea zaidi ya maelezo yangu na kukuomba uzingatie pamoja nami juu ya topografia ya Mashariki ya Kati.

Kwa hivyo, tunaangalia a, hii ni maelezo ya darasani ambayo nyote mnaweza kuyafikia. Na tutakachofanya ni kuhama kutoka juu hadi chini na kama unavyoona wazi, eneo hili la juu lingekuwa ambalo tungeita Magharibi. Na hiyo ni Bahari ya Mediterania.

Je, nyote mnaweza kuona ambapo Bahari ya Mediterania ipo? Tutaenda kutoka Magharibi hadi Mashariki kwenye ardhi ya mlalo. Kwa hiyo, tuna uwanda wa pwani, ambao una majina mbalimbali. Uwanda huo wa pwani ni mahali popote kutoka kwa upana wa maili chache hadi maili 20 kwa upana.

Na kisha tunafika kwenye safu hii ya kati ya milima ambayo kwa kweli inapita njia yote; ikiwa unaweza kufuata mshale na sisi kwenda kaskazini, je, nyote mnaweza kufuata safu hii ya milima inayoenea kando ya pwani ya Syria, Palestina hadi Uturuki ya kisasa? Sawa. Hiyo inaitwa Milima ya Kati katika Israeli, hata hivyo. Na hivyo, kama unaweza kuona, safu hii ya milima inaendesha njia yote ya kaskazini.

Ikiwa unaweza kufuata mshale wangu, ukirudi kusini, utaona kwamba mara moja upande wa mashariki wa safu ya milima ni bonde. Bonde hili lina rutuba na lina majina tofauti kulingana na nchi tuliyomo. Bonde hili katika rekodi ya Biblia linaitwa Ufa wa Yordani.

Kwa hivyo, jaribu kufikiria kidogo kama California. Unajua, huko California una uwanda wa pwani. Unapokuja magharibi kuelekea mashariki, una uwanda wa pwani.

Wakati mwingine ni nyembamba sana. Wakati mwingine, hata haipo, kama katika eneo la Big Sur. Lakini basi, unapokuja mashariki, unakimbilia kwenye safu ya milima.

Lakini basi, unapofika mashariki mwa safu ya milima, kwa mfano, una bonde, Bonde la San Joaquin. Na kisha mashariki zaidi unapoenda, ndivyo inavyokuwa kavu zaidi. Topografia hiyo inafanana sana na Israeli.

Kwa hiyo, kwa mfano, eneo hili la ufa lina rutuba sana na lina maji na Mto Yordani. Na kwa hivyo, tutatumia muda leo kufanya kazi na dhana hii ya jioografia ya ramani hii

yote. Lakini basi tunapoenda mashariki zaidi, tunafika kwenye safu nyingine ya milima.

Na hii inaitwa katika Israeli kama Milima ya Transjordan. Ni milima ya Yordani na Shamu. Kwa hivyo, Milima ya Transjordan, inapita kaskazini-kusini kwenye mshale na safu ya kati ya milima hapa.

Kama unavyoweza kusema, tuna uwanda mkubwa hapa wa ardhi isiyo na rutuba. Ukiniruhusu, nitabofya tena kwenye hati yangu ya Neno ili kukuonyesha kwamba hili ni Jangwa Kubwa la Arabia. Jangwa la Arabia kwa kiasi kikubwa ni matokeo ya matukio mawili.

Katika eneo hili lote, kadiri unavyoenda kusini, ndivyo kavu inavyozidi, popote ulipo, iwe ni Afrika Kaskazini au iwe Israel au iwe Iraki. Kadiri unavyoenda kusini zaidi, ndivyo inavyozidi kuwa kavu. Kwa hivyo hiyo ni moja ya sababu mbili kwa nini ni kavu, kwa sababu tu ya jinsi upepo unavyopita.

Lakini sababu ya pili ni kwamba safu hii ya milima hapa ni sehemu ya milima ya kati na Milima ya Transjordan; kwa vile pepo siku zote hutawala kutoka magharibi hadi mashariki, basi unyevu ulio katika pepo hizo, unapoipiga milima hiyo, milima hiyo huondoa unyevu. Na hiyo ndiyo sehemu ya kwa nini tuna Jangwa hili Kubwa la Arabia: kwa sababu unyevu wowote ulio kwenye upepo hutolewa na milima. Kwa hiyo Jangwa Kuu la Arabia, kama unavyoona, ni jangwa kwa sababu pia ni sehemu ya juu, na kuna mvua kidogo sana hapa.

Nina hakika kuna nyakati ambapo hakuna mvua kabisa katika kipindi cha mwaka mzima. Lakini basi tunafika mashariki mwa eneo hilo la Jangwa Kuu, na tunafika sehemu ya mashariki ya Crescent yenye Rutuba, ambayo, kama unavyoona, ni shamba la kipekee la kilimo. Tutazungumza juu yake zaidi baadaye pia.

Na hii ni rutuba, si kwa sababu inapata mvua nyingi. Ina rutuba kwa sababu sehemu kubwa ya eneo hili hapo kale iliundwa na amana za mafuriko. Tunajua hili hapa chini hasa kusini.

Kwa hivyo, ni udongo wenye rutuba ambao umeletwa chini na kuwekwa, kama tulivyo nao katika Delta ya Louisiana. Matukio sawa. Na kwa hivyo ina rutuba kwa sababu hupata mvua kidogo, lakini pia kwa sababu ina mito mingi inayotiririka kutoka safu hii ya milima kuelekea mashariki.

Hizi ni juu sana kuliko milima upande wa magharibi wa Hilali yenye Rutuba. Milima ya huko upande wa mashariki, ambapo mshale wangu iko, inaitwa Milima ya Zagros. Baadhi yenu wanaweza kutambua neno Zagros katika neno zigurat.

Ziggurat ni jengo la juu, linaloitwa kwa sababu ni refu. Zagros inamaanisha urefu au juu, na kwa hivyo milima hii inaitwa Zagros kwa sababu ina urefu wa futi 9,000 na 10,000. Kweli, unaona, unapokuwa na milima mirefu hivyo, basi huchota unyevu wowote uliokuwa juu zaidi angani, na kisha unyevu huo hutolewa, na kisha hutiririka kwenye uwanda mkubwa wa mafuriko wa Mesopotamia na kuunda, kwa hivyo, maeneo mengi ambayo yanaweza kulimwa kwa sababu maji hutiririka ndani yake kwa namna ya mito hii.

Kwa hivyo, hii ni topografia ambayo tutazungumza juu ya sehemu mbili tofauti. Tutaanza kwa kuzungumza juu ya topografia ya Mesopotamia. Nitakuelezea hiyo topography ni nini.

Nitakuelezea jinsi topografia hiyo inavyotoa historia. Nitazungumza nawe kuhusu topografia hiyo ina maana gani kwa uzalishaji wa chakula, na kisha tutafanya vivyo hivyo kwa topografia ya Israeli kwani tunahitaji kuelewa topografia hiyo kwa usahihi pia. Kwa hivyo, kama ningeweza tu kuweka kielekezi changu hapa kwenye ramani hii, nitatembea haraka tu kisha kutoka magharibi hadi mashariki ili kukuonyesha kwa haraka kanda kabla hatujaanza kuzungumza kuhusu eneo fulani mahususi.

Kwa hiyo, ya kwanza, bila shaka, ni Bahari ya Mediterane, ambayo, bila shaka, ni muhimu kwa kuzalisha unyevu. Kwa hiyo, eneo la kwanza la ardhi tunalofika ni uwanda wa pwani. Ukanda unaofuata ambao tunafika ni safu hii ya milima inayoelekea kaskazini na kusini kutoka Aqaba chini hapa hadi Uturuki.

Ukanda wa tatu, kama unavyoweza kusema, ni bonde hilo. Ninapaswa kukuambia kuhusu bonde hili, Ufa wa Yordani. Haionekani kwenye ramani hii, lakini bonde hili linaenea hadi katikati mwa Uturuki.

Inapita hadi katikati mwa Uturuki. Inapita chini namna hii kuelekea kusini. Inapita ndani ya Akaba na Bahari ya Shamu, na kisha kutoka Bahari ya Shamu inapita chini ya ardhi, ambayo ni chini ya bahari.

Inaanzia kusini hadi Afrika ya kati. Bonde hili tinalozungumzia ndilo bonde kubwa zaidi kwenye uso wa Dunia. Hiyo ndiyo sababu moja kwa nini katika Biblia tunasoma mara nyingi sana kuhusu matetemeko ya ardhi kwa sababu mabamba ya tektoni huhama na kusababisha matetemeko hayo.

Na kwa hivyo, bonde hili, ambalo ni dogo kwenye ramani, ni sehemu ya sehemu kubwa zaidi ya uso wa Dunia. Sipaswi kusema juu ya Dunia kwa sababu ni wazi chini ya maji. Kwa hivyo huo ndio ufa.

Kisha tuna seti hii ya safu za milima ambazo ziko mashariki mwa hiyo. Kisha tuna Jangwa Kuu la Arabia, ambalo, bila shaka, lina thamani ndogo sana ya kibinadamu. Na kisha tuna mabonde yenye rutuba ya Mesopotamia.

Na kisha tuna safu ya Milima ya Great Zagros, ambayo hutenganisha Iraq na Iran. Uwanda wa Juu wa Irani uko mashariki mwa Milima ya Zagros. Kwa hiyo, kwenye ramani hii, tumetuwekea picha ya topografia ya historia ya Biblia katika Agano la Kale.

Kweli, kwa sehemu kubwa, kwa sababu tunapofika mwisho wa Agano la Kale, Wagiriki wanakuja. Na kama unavyoona kwenye ramani hii, Ugiriki haipo. Kwa hivyo, nina ramani zingine ambazo ninaweza kukuonyesha kuhusiana na hilo kwa sababu mwishoni mwa Agano la Kale, ramani inabadilika kujumuisha eneo hili hapa, magharibi mwa Uturuki, na eneo tunaloliita Ugiriki leo.

Hii inajiingiza yenyewe katika hadithi ya Agano la Kale. Hiyo ndiyo topografia ambayo tungependa kuangalia leo, na ndivyo ramani hii ya mlalo imeundwa ili kutufundisha.

Sawa, kwa hivyo nadhani tutakachofanya ni kutulia hapa, na kisha katika dakika chache za wakati wetu hapa, tutarudi na kuanza na uchambuzi wa hali ya juu ya ardhi na uzalishaji wa chakula na vitu kama vile vya Mesopotamia. Nadhani utapata hii yote ya kuvutia sana. Ni mara chache sana tunasikia mahubiri kuhusu jambo kama hili kwa sababu si maandishi tunayoshughulika nayo kama vile tunavyoshughulika na jiografia.

Lakini nadhani utajifunza mengi ikiwa utakuwa na subira. Sawa. Asante kwa umakini wako.

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya Asili za Agano la Kale. Hiki ni kipindi cha 1, Utangulizi na Jiografia ya Mapema ya Mesopotamia.